

Sygn. akt III U 328/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Anna Kicman

Protokolant st. sekr. sądowy Elżbieta Onufryk

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2016 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy R. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o ustalenie kapitału początkowego i wysokość emerytury

na skutek odwołania R. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 10 marca 2016 r., **znak:** (...) -2015

i z dnia 15 marca 2016 r., **znak:** (...)

zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że nakazuje ponowne ustalenie kapitału początkowego oraz wysokości emerytury wnioskodawcy R. K. przy przyjęciu jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w okresie zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo – (...) w P. od dnia 15 września 1973 r. do dnia 30 września 1990 r. kwot obowiązującego w tym czasie minimalnego wynagrodzenia pracowników.

Sygn. akt III U 328/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 15 czerwca 2016 r.

Decyzją z dnia 10 marca 2016 r. znak: (...) -2015 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., ponownie ustalił wnioskodawcy R. K. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Wartość kapitału początkowego wyniosła 91.498,11 zł., a podstawa wymiaru kapitału początkowego została ustalona w kwocie 495,44 zł.

W podstawie prawnej decyzji powołano ogólnie przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 40,58 % przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową (40,58 % x 1220,89 zł = 495,44 zł.). Przyjęto okresy

składkowe w wymiarze 26 lat, 8 miesięcy i 25 dni, tj. 320 miesięcy oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 lat, 6 miesięcy i 1 dzień, tj. 30 miesięcy.

Kolejną decyzją z dnia 15 marca 2016 r., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał emeryturę wnioskodawcy R. K. od 26 lutego 2016 r.

W podstawie prawnej Zakład powołał ogólnie przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.).

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Wyjaśnił, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Zakład podał, że kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 78.490,89 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 299.769,92 zł, średnie dalsze trwanie życia wyniosło 210,70 miesięcy, a wyliczona kwota emerytury wyniosła 1795,26 zł brutto.

Organ rentowy wyjaśnił, że wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej, tj. $(78.490,89 + 299.769,92 \text{ zł}) / 210,70 = 1.795,26 \text{ zł}$. Po waloryzacji od 1 marca 2016 r. wynosi 1.799,57 zł.

W załączniku do decyzji z dnia 15 marca 2016 r. organ wskazał, że ZUS nie podstawiał wynagrodzenia minimalnego za okres zatrudnienia w (...) Spółdzielni Pracy w P. od 15 września 1973 r. do 30 września 1990 r., ponieważ w w/w okresie zakład rozliczał się według stawek ryczałtowych.

Wnioskodawca w dniu 12 kwietnia 2016 r. złożył odwołanie od powyższych decyzji, wnosząc o ich zmianę poprzez ponowne ustalenie kapitału początkowego oraz wysokości emerytury z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia za okres zatrudnienia w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo - (...) w P. od dnia 15 września 1973 r. do 30 września 1990 r.

W uzasadnieniu podniósł, że przez cały w/w okres pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku Kierownika Zakładu (...) i szkolił uczniów klas zawodowych. Ponadto oświadczył, że nie jest w stanie przedłożyć kart wynagrodzeń za w/w okres, ponieważ nie ma ich w archiwum, a Spółdzielnia w 1990 roku została zlikwidowana, natomiast składki do ZUS były opłacane, o czym świadczy przedłożone świadectwo pracy z dnia 12 czerwca 1995 r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

W uzasadnieniu organ rentowy odwołał się do § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412), zgodnie z którym środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Stosownie zaś do art. 15 ust. 2a ustawy z dn. 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748) jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Organ wskazał, że wbrew twierdzeniom wnioskodawcy, brak jest podstaw do uwzględnienia za okres pracy w (...) Spółdzielni Pracy w P. od 15 września 1973 r. do 30 września 1990 r. wynagrodzeń minimalnych, gdyż wnioskodawca nie wykonywał wówczas pracy na podstawie umowy o pracę, nie był pracownikiem w rozumieniu przepisów kodeksu pracy. Jak wynika z przedłożonej dokumentacji Zarząd Spółdzielni powierzył R. K. obowiązki kierownika Zakładu Usługowego w zakresie elektroniki samochodowej.

Obowiązki i uprawnienia zarządu Spółdzielni, kierownika oraz pracowników zakładu określały przepisy uchwały nr (...) Zarządu Centralnego Związku (...) z dnia 5 lipca 1977 r. w sprawie organizowania i prowadzenia zakładów na zryczałtowanym rozrachunku.

Wnioskodawca prowadził Zakład Usługowy - elektronika samochodowa w P., a jego zatrudnienie opierało się na podstawie umowy o pracę w zakładzie usługowym na zryczałtowanym rozrachunku. Wydanie świadectwa pracy nie oznacza, że w/w był pracownikiem. Zakład rozliczał się według stawek zryczałtowych.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca nie przedłożył dokumentacji płacowej, poświadczającej wysokość osiągniętych przez niego dochodów, ani nie wykazał w żaden inny sposób ich wysokości. Wbrew twierdzeniom wnioskodawcy brak jest podstaw do uwzględnienia za ten okres innych wynagrodzeń, w tym minimalnych.

Organ rentowy stwierdził, iż wysokość kapitału początkowego i emerytury została ustalona w decyzjach prawidłowo, a roszczenie wnioskodawcy jest niezasadne.

Zarządzeniem z dnia 16 maja 2016 r. połączono sprawę o ustalenie kapitału początkowego - sygn. akt III U 328/16 ze sprawą III U 329/15 – o wysokość emerytury, do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą III U 328/16.

Sąd Okręgowy w Przemyślu ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca R. K. urodzony w dniu (...) w dniu 16 marca 2015 r. złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku załączył dokumentację potwierdzającą okresy składkowe i nieskładkowe.

Decyzją z dnia 26 października 2015 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Wartość kapitału początkowego wyniosła 90.490,73 zł, a podstawa wymiaru kapitału początkowego została ustalona w kwocie 495,44 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 40,58 %.

Przyjęto okresy składkowe w wymiarze 26 lat, 1 miesiąca i 1 dnia, tj. 313 miesięcy oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 lat, 6 miesięcy i 24 dni, tj. 30 miesięcy.

Następnie, decyzją z dnia 10 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych O/R. ponownie ustalił kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wartość kapitału początkowego wyniosła 91.498,11 zł., wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 40,58 %.

W dniu 9 lutego 2016 r. R. K. złożył wniosek o emeryturę.

Organ rentowy decyzją z dnia 15 marca 2016 r. przyznał wnioskodawcy emeryturę od 26 lutego 2016 r. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej i wysokość świadczenia wyniosła 1.795,26 zł brutto.

Wskazano, że podstawę obliczenia tej emerytury stanowi:

- kwota składki zewidencjonowanej na koncie z uwzględnieniem waloryzacji – 78.490,89 zł,
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego – 299.769,92 zł,
- średnie dalsze trwanie życia – 210,70 miesięcy.

Wysokość emerytury przysługującej wnioskodawcy po waloryzacji od 1 marca 2016 r. wyniosła 1799,57 zł.

Organ zaliczył wnioskodawcy do okresów składkowych okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo- (...) w P. od 15 września 1973 r. do 30 września 1990 r., natomiast przy ustalaniu wysokości emerytury nie uwzględnił wynagrodzenia minimalnego za w/w okres.

Dowód: akta organu rentowego:

- wniosek o ustalenie kapitału początkowego z dnia 16 marca 2015 r.,
- dokumenty potwierdzające okresy składkowe i nieskładkowe, uzupełniające,
- decyzja o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 26 października 2015 r.,
- decyzje o ponownym ustaleniu kapitału początkowego z dnia 10 marca 2016 r.,
- wniosek o emeryturę z dnia 9 lutego 2016 r.,
- decyzja z dnia 15 marca 2016 r. wraz z załącznikiem.

Ponadto Sąd ustalił, że w okresie od 15 września 1973 r. do 30 września 1990 r. wnioskodawca R. K. był zatrudniony w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo – (...) w P. na stanowisku Kierownika Zakładu (...) w P. na zryczałtowanym rozrachunku. Wnioskodawca przez cały okres zatrudnienia był członkiem spółdzielni i na jej rzecz uiszczał opłaty członkowskie, przez pewien czas był również członkiem Zarządu spółdzielni. Zarówno lokal, jak i wszystkie urządzenia, narzędzia, należały do Spółdzielni. Zgodnie z umową, ubezpieczony zobowiązany był do wnoszenia każdego miesiąca na rzecz Spółdzielni ryczałtu z wpływów za świadczone usługi. Na miesięczną kwotę ryczałtu składał się między innymi podatek od funduszu płac, składka na ubezpieczenie społeczne, zakładowy fundusz socjalny. Pobrane składki spółdzielnia odprowadzała do ZUS-u. Spółdzielnia ustalała godziny pracy i ubezpieczony musiał się do nich podporządkować. Wszelkie skargi lub wnioski dotyczące działalności wnioskodawcy zgłaszane były do spółdzielni. Wnioskodawca przez większość zatrudnienia pracował sam, pomagali mu jedynie uczniowie, których przyuczał do zawodu. Prowadząc zakład na zryczałtowanym rozrachunku, wnioskodawca był pracownikiem Spółdzielni i korzystał ze wszystkich uprawnień pracowniczych. Wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wnioskodawca nie był w stanie przedłożyć dokumentów płacowych za w/w okres z uwagi na ich utratę.

Dowód:

- akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w Wielobranżowej Spółdzielni Pracy w P.,
- załącznik do umowy o pracę – Szczegółowe warunki pracy w zakładzie

usługowym na zryczałtowanym rozrachunku zalegające w aktach kapitałowych,

- świadectwo pracy z dnia 30 września 1990, k. 6
- świadectwo pracy z dnia 12 czerwca 1995 r., k. 6
- kserokopia książeczki ubezpieczeniowej, k. 6
- zeznania wnioskodawcy R. K., k. 23v

Dokonując powyższych ustaleń, Sąd oparł się na dowodach z dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego i w toku prowadzonego w sprawie postępowania. Dowody te korzystają z domniemania prawdziwości zawartych w nich danych z mocy art. 244 i nast. k.p.c., a ich wiarygodność nie została w sposób wystarczający obalona przez żadną ze stron.

Sąd oparł się również na zeznaniach wnioskodawcy R. K., które znalazły potwierdzenie w zgromadzonych w toku postępowania dokumentach oraz nie były kwestionowane.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy R. K. należy uznać za uzasadnione.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2).

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3).

W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2 (art. 174 ust. 2a).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 174 ust. 3).

W myśl art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy (art. 15 ust. 2a).

Na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu (art. 15 ust. 6).

Zgodnie z treścią przepisu art. 116 ust. 5 ustawy emerytalnej do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412) w § 21 ust. 1 stanowią, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Wskazać należy, iż niewątpliwie podstawowym dokumentem potwierdzającym wysokość wynagrodzenia dla potrzeb ustalenia kapitału początkowego jest zaświadczenie wystawione przez pracodawcę na druku ZUS Rp-7 lub legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy o okresach zatrudnienia i osiąganym w danym okresie wynagrodzeniu.

W trakcie postępowania dowodowego w sprawach z ubezpieczenia społecznego mogą być przeprowadzane wszelkie dowody przewidziane przepisami kodeksu postępowania cywilnego, w celu udowodnienia okresów zatrudnienia oraz wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia (odmiennie niż ma to miejsce w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym), pod warunkiem jednak możliwości poczynienia na ich podstawie ustaleń w sposób pewny, precyzyjny i kategoryczny.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia ustalenia, czy wnioskodawca R. K. w okresie zatrudnienia w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo - (...) w P. od dnia 15 września 1973 r. do dnia 30 września 1990 r. był pracownikiem i świadczył pracę na podstawie umowy o pracę.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, w tym w aktach osobowych wnioskodawcy oraz analizę wówczas obowiązujących przepisów uznał, że wnioskodawca R. K. był zatrudniony w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo - (...) w P. od dnia 15 września 1973 r. do dnia 30 września 1990 r. w oparciu o spółdzielczą umowę o pracę.

W momencie zatrudnienia wnioskodawcy obowiązywały przepisy ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6). W art. 5 ww. ustawy sprecyzowano pojęcie pracownika, stwierdzając, że jest to osoba pozostająca w stosunku pracy na podstawie umowy o pracę, mianowania lub

powołania oraz osoba, która w związku z wyborem pozostaje w stosunku pracy na podstawie szczególnych przepisów, jak również członek lub kandydat na członka spółdzielni pracy pozostający ze spółdzielnią w stosunku pracy.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do członków spółdzielni pozostających z nią w stosunku pracy określona została w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac w sprawie podstawy wymiaru składek i świadczeń oraz zryczałtowania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych z dnia 15 marca 1967 r. (Dz. U. Nr 15, poz. 67), które dotyczyło zatrudnionych w spółdzielczych zakładach usługowych i opłacających z tego tytułu podatek od wynagrodzeń w formie ryczałtów: 1) członków i kandydatów na członków spółdzielni pracy oraz 2) pracowników spółdzielni zrzeszonych w Centrali Rolniczej Spółdzielni (...) i w Związku Spółdzielni (...).

Kolejne rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury, rent, zasiłków z ubezpieczenia społecznego oraz składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych z dnia 20 kwietnia 1974 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 92) również dotyczyło członków i pracowników spółdzielni pracy zrzeszonych w (...) Związku (...) oraz do pracowników spółdzielni zrzeszonych w Centrali Rolniczej Spółdzielni (...) i w (...) Związku Spółdzielni (...): 1) zatrudnionych w spółdzielczych zakładach usługowych prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku oraz opłacających z tytułu tego zatrudnienia zryczałtowany podatek od wynagrodzeń.

Następne rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 30 czerwca 1977 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 23, poz. 99) w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych dotyczyło osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku zakładach usługowych spółdzielni zrzeszonych w (...) Związku (...), w (...) Związku Spółdzielni Rolniczych (...) i w (...) Związku Spółdzielni (...). W rozporządzeniu tym wskazane są również zryczałtowane kwoty miesięcznych zarobków przyjmowane do obliczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń z ubezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych. W przypadku usług związanych z samochodami osobowymi, ciężarowymi, ciągnikami oraz motocyklami, kwota zryczałtowanego zarobku w złotych miesięcznie w miejscowościach na terenie gmin oraz w miastach do 25 tysięcy mieszkańców wynosiła 4.000, w miastach od 25 tysięcy do 100 tysięcy mieszkańców- 4.500, natomiast w miastach ponad 100 tysięcy mieszkańców – 5.000.

Kolejno obowiązywało rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w sprawie obliczania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia w spółdzielczych zakładach usługowych z dnia 24 czerwca 1982 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 144). Przepisy rozporządzenia dotyczyły pracowników zatrudnionych na podstawie umowy

o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w spółdzielczych zakładach usługowych prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku. Według w/w rozporządzenia od 1 lipca 1982 r. miesięczne zarobki z tytułu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, przyjmowane do obliczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz świadczeń pieniężnych z tego ubezpieczenia, ustalano w formie ryczałtów uzależnionych od kategorii osobistego zaszeregowania pracowników przez spółdzielnię. Ryczałty określano w kwotach odpowiadających wielokrotności najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników gospodarki uspołecznionej. Najniższa podstawa wymiaru składek odpowiadała półtorakrotnej kwocie najniższego wynagrodzenia miesięcznego pracowników gospodarki uspołecznionej.

Zgodnie zaś z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. (Dz. U. Nr 37, poz. 211) w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie, obowiązującym od 1 stycznia 1988 r., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych w spółdzielczych zakładach usługowych prowadzonych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku stanowiło miesięczne wynagrodzenie tych pracowników, ustalone w formie ryczałtów uzależnionych od kategorii osobistego zaszeregowania przez spółdzielnię.

Najniższa podstawa wymiaru składek odpowiadała półtorakrotnej kwocie najniższego wynagrodzenia miesięcznego pracowników gospodarki uspołecznionej.

Z ww. rozporządzeń obowiązujących w okresie zatrudnienia wnioskodawcy wynika, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych na zasadach zryczałtowanego rozrachunku stanowiło ich miesięczne wynagrodzenie, ustalone w formie ryczałtów uzależnionych od kategorii osobistego zaszeregowania.

Niemniej jednak najniższą kwotą stanowiącą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne była kwota odpowiadająca półtorakrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia pracowników uspołecznionych zakładów pracy.

W tej sytuacji uznać należy, że kwota, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne wnioskodawcy była wyższa od minimalnego wynagrodzenia, bo wynosiła kwotę odpowiadającą co najmniej półtorakrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

Wniosek ten potwierdzają również zachowane dokumenty w postaci załącznika do umowy o pracę „Szczegółowe warunki pracy w zakładzie usługowym na zryczałtowanym rozrachunku” z dnia 1 stycznia 1990 r.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że w okresie objętym przedmiotem postępowania spółdzielnie pracy, które zawierały z pracownikami umowy o pracę lub spółdzielcze umowy o pracę, oprócz ww. przepisów obowiązane były stosować wewnętrzne regulacje, o charakterze instrukcyjnym, wydane przez (...) Związek (...), tj. uchwałę Zarządu (...) nr (...) z dnia 7 lipca 1977 r. (Biul. (...) nr 14-15, poz. 38), następnie uchwałę Zarządu (...) nr (...) z dnia 22 września 1982 r. (Biul. (...) nr 19, poz. 81) i uchwałę Zarządu (...) nr (...) z dnia 10 grudnia 1988 r. (Biul. (...) nr 23, poz. 65), do które zresztą w § 2 odwołuje się załącznik do umowy o pracę w zakładzie usługowym na zryczałtowanym rozrachunku – szczegółowe warunki pracy w zakładzie usługowym na zryczałtowanym rozrachunku z dnia 1 stycznia 1990 r. pomiędzy (...) Spółdzielnią Pracy Usługowo – (...) w P. a R. K..

Sąd Najwyższy – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w uchwale z dnia 11 kwietnia 1989 r., III PZP 11/89 (Legalis nr 26630) w uzasadnieniu zważył, że organizowanie i prowadzenie przez spółdzielnię pracy zakładów usługowych na zryczałtowanym rozrachunku było i jest unormowane wewnętrznymi aktami prawnymi o charakterze instrukcyjnym, wydanymi przez (...) Związek (...), do których odwołują się zawarte między stronami umowy o pracę (spółdzielcze umowy o pracę). Tak np. w sprawach, w których zapadły wymienione na wstępie orzeczenia Sądu Najwyższego, miała zastosowanie w powyższym przedmiocie uchwała Zarządu (...) nr (...) z dnia 7 lipca 1977 r. (Biul. (...) nr 14-15, poz. 38), a w niniejszej sprawie- uchwała Zarządu (...) nr (...)z dnia 22 września 1982 r. (Biul. (...) nr 19, poz. 81), która od dnia 1 stycznia 1989 r. zastąpiona została uchwałą Zarządu (...) nr (...) z dnia 10 grudnia 1988 r. (Biul. (...) nr 23, poz. 65). Zawierane na podstawie tych przepisów umowy o pracę różniły się i różnią w niektórych swych postanowieniach od powszechnych regulacji wynikających z prawa pracy. W szczególności wynagrodzenie pracowników nie jest z góry określone, natomiast stanowią je wpływy za usługi świadczone przez dany zakład usługowy pomniejszone o ustalony umową miesięczny ryczałt uiszczany zakładowi pracy przez kierownika zakładu usługowego oraz o nie objęte tym ryczałtem koszty prowadzenia zakładu usługowego. Jak przyjmuje judykatura ten specyficzny sposób obliczania wynagrodzenia za pracę nie odbiera umowie stron cech umowy o pracę. Gdyby jednak z przyczyn od pracowników niezależnych zakład usługowy osiągnął wpływy wystarczające tylko na pokrycie należności zakładu pracy, zakład ten obowiązany byłby świadczyć pracownikom wynagrodzenie za pracę na ogólnych zasadach (vide: uzasadnienie orzeczenia SN z dnia 21 stycznia 1983 r., IV PR 365/82).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, na podstawie art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej stanowiącym, że jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy, Sąd zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że nakazał ponowne ustalenie kapitału początkowego oraz wysokości emerytury wnioskodawcy R. K. przy przyjęciu jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w okresie zatrudnienia w (...) Spółdzielni Pracy Usługowo - (...)

w P. od dnia 15 września 1973 r. do dnia 30 września 1990 r. kwot obowiązującego w tym czasie minimalnego wynagrodzenia pracowników.

Na mocy powołanych wyżej przepisów w związku z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

- odpis wyroku z uzasadnieniem i aktami emerytalnymi i kapitałowymi doręczyć pełn. ZUS O/R.,

- kal. 14 dni

P., dnia 4 lipca 2016 r.